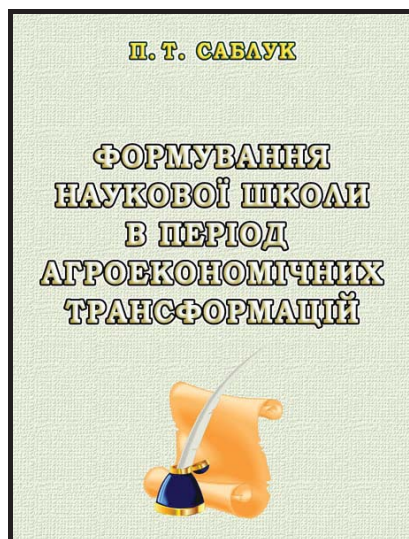

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» пропонує наукові видання, що висвітлюють теоретичні та методологічні засади організації й управління розвитком конкурентоспроможного соціально спрямованого агропромислового виробництва в умовах децентралізації влади та громадського самоврядування, матеріально-технічного забезпечення сільського господарства України, підвищення ефективності виробництва продукції в сільськогосподарських підприємствах, формування наукової школи в період агроекономічних трансформацій. Вони розраховані на керівників і спеціалістів АПК, науковців, студентів вищих аграрних закладів освіти, широкий загал сільських читачів.

Формування наукової школи в період агроекономічних трансформацій

Науково-виробниче видання / Саблук П.Т. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2015. – 464 с.

Розкрито зміст наукових здобутків учених економістів-аграрників у період агроекономічних трансформацій на прикладі одного із напрямів наукових досліджень у рамках становлення, розвитку й апробації теоретичних здобутків наукової школи, адже наукова думка, що визріває в результаті досліджень, є живим джерелом знань.

До написання книги про наукову школу в період розбудови незалежної держави та агроекономічної трансформації автора спонукало кілька обставин, основними з яких є обґрунтування ринкової стратегії розвитку аграрної економіки; з'ясування подальших напрямів наукових досліджень з проблем аграрної економіки; обґрунтування

об'єктивної необхідності створення наукових шкіл.

З часу проголошення незалежності України в аграрній економічній науці відбувалися глибокі трансформації, спрямовані на обґрунтування сутності методологічних, методичних і організаційних питань соціально-економічних перетворень в агропромисловому комплексі при переході до ринкової економіки.

Спираючись на попередні наукові надбання, вчені-аграрники здійснили значний внесок у розробку всіх складових аграрної економіки, а саме: аграрна політика, спрямована на розвиток відносин власності; створення економічного механізму господарювання та ринку продовольства; земельна реформа і земельні відносини; організація виробництва й управління АПК; облік, фінанси і кредит; сільська територія і село.

Підсумовуючи наукові здобутки від початку аграрних реформ і до сьогодні, можна стверджувати, що аграрній економічній науці України належить вагомий внесок в обґрунтування законів, методології й методики реформування системи функціонування АПК; вивчення, удосконалення і впровадження у життя законів ринку. Узагальнені результати досліджень мають не лише науково-пізнавальне значення, а й безпосеред-

ній вихід на нинішню практику агроекономічного життя.

Виникає потреба в тому, щоб ще раз повернутися до оцінки наукових розробок, а головне – визначитися, якою мірою вони задовольняють потреби виробництва і відповідають практиці трансформування аграрного сектору до ринкової економіки. Багато проблем подальшого існування й розвитку села ще не вирішено: не створено необхідної матеріально-технічної бази виробництва; показники продуктивності дуже низькі, не поліпшилися соціальні умови життя на селі; ресурс землі не є складовою економічної субстанції, зберігається диспаритет цін на сільськогосподарську і промислову продукцію; в особистих селянських господарствах переважає ручна праця тощо.

Освоєння ринкової економіки докорінно змінює мету, завдання і мотиваційну природу виробництва. В умовах функціонування ринкових відносин його основою стає пріо-

ритет споживача і кон'юнктура ринку. Нині вчені економісти усвідомлюють, що обов'язковими компонентами ринку в агропромисловому секторі є ринки продукції і послуг, засобів виробництва, праці, житла, цінних паперів, науково-технічної продукції й землі. Вони органічно взаємодіють у своєму становленні й розвитку. При опрацюванні системи ринкових відносин необхідно враховувати як загальні принципи, так і специфіку найдоцільнішого застосування їх в агропромисловому виробництві.

Дослідження тематики наукової школи спонукало ще раз проаналізувати друковані праці дисертантів. Доброю підмогою у процесі підготовки цієї книги стали раніше опубліковані автором праці, зокрема науково-популярні нариси у трьох томах "Аграрна економіка та погляд у майбутнє", програми науково-дослідних робіт Інституту аграрної економіки на 1990–2015 роки.

*

Витрати та ефективність виробництва продукції в сільськогосподарських підприємствах (моніторинг) Випуск 9

**Науково-виробниче видання / Шпичак О.М., Боднар О.В., Пархоменко Л.М. та ін.
– К.: ННЦ «ІАЕ», 2015. – 426 с.**

Висвітлено методичний підхід до проведення щорічного моніторингу витрат і ефективності виробництва продукції в сільськогосподарських підприємствах, проведено

структурно-аналітичний огляд витрат на виробництво-реалізацію продукції у регіональному розрізі, здійснено оцінку рівня прибутковості та рентабельності у взаємозв'язку зі зміною цін на ресурси, споживані у виробництві, розраховано прогностичні рівні собівартості продукції, як мінімально допустимого рівня ціни.

У ринкових умовах усі, хто господарює на землі, мають право самостійно визначати свою виробничу програму, а отже – беруть на себе весь ризик і повну відповідальність за наслідки роботи.

Аграрний сектор України справедливо вважається лінією прориву національної економіки з кризового стану. Україна володіє одними з найкращих на планеті земельними ресурсами. Якщо у світі в середньому на 100 осіб населення припадає близько

24 га ріллі, то Україна має 64,9 га, поступаючись за цим показником лише Канаді (145,5 га) та Російській Федерації (88,7 га). Водночас вирішення проблеми продовольчої безпеки в Україні поки що не відповідає рівню аграрного потенціалу країни.

Майже кожен сільський житель є активним учасником здійснюваних на селі перетворень і повинен вирішувати ряд непростих питань, пов'язаних з самостійним господарюванням у ринкових умовах. Тут може виникнути необхідність перепрофілювання діяльності, зміни структури та обсягів виробленої продукції, вибору ринків збуту тощо.

Товаровиробники обов'язково мають враховувати основні економічні фактори впливу на виробництво. В першу чергу це рівень цін, який відносно мало залежить від товаровиробника, тому що вони формуються ринком та рівнем собівартості одержаної товарної продукції, яка значною мірою залежить від суб'єкта господарювання. За цих умов алгоритм дій має бути таким:

проаналізувати рівень цін найбільш наближених ринків сільськогосподарської продукції і продовольства, де передбачається реалізувати продукцію, та рівень попиту на конкретні види продуктів;

критично оцінити можливості власного господарства щодо виробництва видів продукції з можливо найменшими витратами, одного чи кількох видів високоякісної товар-

ної продукції на базі ефективного використання своїх земельних угідь, потенційних навиків і трудових ресурсів, виробничих фондів (техніки, приміщень, поголів'я тварин тощо);

розрахувати орієнтовну собівартість своєї товарної продукції, витрати на її зберігання, транспортування до місця продажу чи, можливо, переробки з подальшою реалізацією;

використовуючи очікувані ціни продажу та орієнтовні витрати за кількома варіантами структури й обсягів товарної продукції, каналів збуту, розрахувати можливі економічні результати та обрати оптимальний для умов свого господарства варіант.

Таким чином, ринкова економіка вимагає від товаровиробника постійного, оперативного та об'єктивного аналізу витрат виробництва і порівняння їх із пропонованими на ринку цінами, пошуку різних варіантів зниження собівартості продукції, господарського розрахунку, дотримання по всіх напрямках діяльності жорсткого режиму економії.

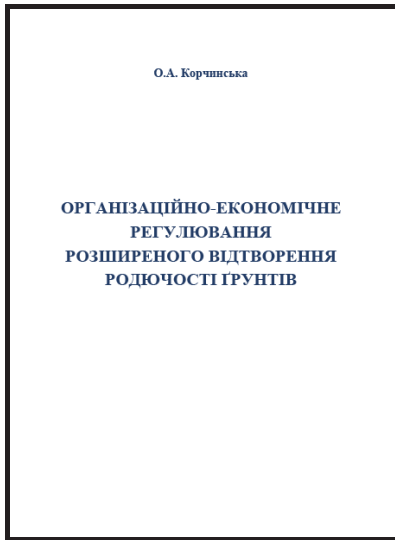
При підготовці видання використано дані Державної служби статистики України, результати наукових досліджень відділу ціноутворення, кон'юнктури та інфраструктури ринку Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки».

Розраховане на спеціалістів органів державного та господарського управління АПК, представників агробізнесу, науковців.

*

Організаційно-економічне регулювання розширеного відтворення родючості ґрунтів

Монографія / Корчинська О.А. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2015. – 388 с.

Монографія присвячена розробці теоретико-методологічних засад розширеного відтворення родючості ґрунтів у ринкових умовах господарювання й обґрунтуванню науково-практичних рекомендацій стосовно удосконалення організаційно-економічного регулювання цього процесу. Розкрито економічну сутність поняття родючості ґрунтів і процесу її регулювання, сформовано методологічні основи регулювання розширеного відтворення родючості ґрунтів в умовах ринкової економіки. Обґрунтовано пропозиції щодо підвищення економічної ефективності застосування основних засобів розширеного відтворення родючості ґрунтів. Запропоновано рекомендації щодо запровадження міжнародних екологічних стандартів управління відтворенням родючості ґрунтів, а також інформаційно-управлінської системи формування комплексу заходів щодо їх збереження й підвищення родючості.

Стабільний розвиток сільськогосподарського виробництва безпосередньо пов'язаний зі станом родючості ґрунтів, що становить основу продуктивної сили землі. Тому питання збереження й підвищення рівня родючості ґрунтів мають важливе значення, повинні бути пріоритетними в державі й вирішуватися зусиллями всього суспільства.

Особливої актуальності набуває розробка методологічних підходів до здійснення ор-

ганізаційно-економічного регулювання розширеного відтворення родючості ґрунтів, що має розглядатись як одна з фундаментальних проблем, вирішення якої сприятиме забезпеченню сталого соціально-економічного розвитку країни.

Високо оцінюючи внесок українських та зарубіжних учених у формування економічних засад процесу розширеного відтворення родючості ґрунтів, слід наголосити, що перехід до ринкової економіки виявив нові аспекти цієї багатогранної проблеми, які досліджені недостатньою мірою. Насамперед, це стосується розвитку концепції землі як засобу виробництва в сільському господарстві, визначення сутності родючості ґрунтів як результату діяльності природи і суспільства, розробки методологічних принципів регулювання розширеного відтворення родючості ґрунтів, формування пріоритетних напрямів державної політики у цій сфері тощо. Все це вимагає проведення подальшого поглибленого дослідження регулювання відтворення родючості ґрунтів.

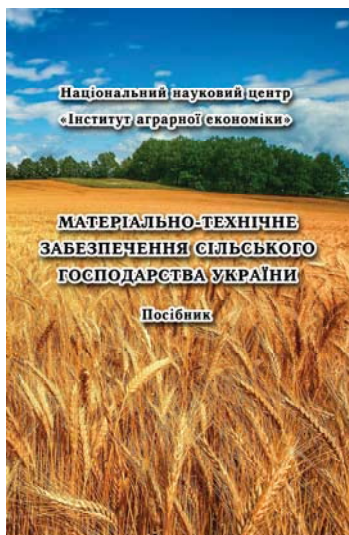
У монографії сформовано та обґрунтовано методологічні основи регулювання розширеного відтворення родючості ґрунтів у сучасних умовах, що включають поєднання ринкового механізму і державного регулювання, солідарну відповідальність за збереження і підвищення родючості ґрунтів, пріоритетність соціально-екологічних завдань, визнання землі капіталом, економічне стимулювання і відповідальність, єдність економічних і природних законів, орієнтацію на майбутнє та відповідальність перед наступними поколіннями, постійну розробку і впровадження прогресивних технологій щодо відтворення родючості ґрунтів, системний підхід до вирішення проблеми відтворення родючості ґрунтів. Наголошується на існуванні тісного зв'язку між якісним станом родючості ґрунтів і показниками стану здоров'я населення, а також пропонується методичний підхід до формування комплексу заходів розширеного відтворення

родючості ґрунтів, який базується на використанні розробленої автором інформаційно-управлінської системи, що дає можливість швидко і з високою точністю розрахувати баланс гумусу, поживних речовин і кальцію, підвищити ефективність прийняття управлінських рішень у сфері відтворення родючості ґрунтів.

*

Матеріально-технічне забезпечення сільського господарства України

Посібник / [Лупенко Ю.О., Захарчук О.В., Вишневецька О.В. та ін.];
за ред. Ю.О. Лупенка та О.В. Захарчука. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2015. – 144 с.

Опрацьовано теоретичні й методичні засади та надано практичні рекомендації з матеріально-технічного забезпечення сільського господарства України, що передбачають основні напрями забезпечення відтворення та оновлення основних виробничих засобів, підвищення рівня техніко-технологічного оснащення аграрного виробництва, своєчасного і в повному обсязі забезпечення сільського господарства паливно-енергетичними ресурсами, насінням і садивним матеріалом.

Формування соціально орієнтованої ринкової економіки супроводжується поглибленням процесів децентралізації економічної влади з подальшою демократизацією суспільних і виробничих відносин, створенням нових організаційних форм підприємницької діяльності на селі та механізмів регулю-

вання ринків продукції сільського господарства. Ринкові відносини, що супроводжуються радикальними реформуваннями аграрного сектору, викликають докорінні зміни економічного середовища і нормативно-правової бази функціонування суб'єктів господарювання в аграрному виробництві та органів управління галуззю.

На сучасному етапі розвитку нашої держави однією з найкритичніших сфер діяльності вітчизняного агропромислового комплексу є матеріально-технічне забезпечення сільськогосподарських товаровиробників. Нинішній стан не дає можливості задовольнити технологічні потреби сільськогосподарських підприємств у машинах, обладнанні, устаткуванні та матеріально-технічних ресурсах для їх функціонування.

У посібнику викладено основні напрями вдосконалення структури й ефективного використання основних засобів, розглянуто методичні основи розрахунку та обґрунтування цінкових показників, витрат матеріально-технічних та енергетичних ресурсів, вартості обслуговування, ремонту і зберігання техніки, а також амортизаційних відрахувань на її відновлення при виробництві сільськогосподарської продукції залежно від природних, організаційних та інших факторів.

Наведені в ньому методичні положення, нормативи, економічні та техніко-експлуатаційні показники дають змогу поглиблено аналізувати й виявляти резерви та можливості збільшення виробництва сільсь-

когосподарської продукції, підвищувати економічну обґрунтованість впроваджуваних заходів щодо подальшого зростання продуктивності праці, зменшення невиробничих витрат, раціонального використання грошових, матеріально-технічних, енергетичних і трудових ресурсів.

Вихідними даними у процесі підготовки пропонованого читачам видання з питань матеріально-технічного забезпечення були: матеріали Державної служби статистики України; розробки Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки»; технологічні карти виробництва сільськогосподарської продукції; матеріали Національного наукового центру «Інститут механізації та електрифікації сільського господарства» та Українського науково-дослідного інституту прогнозування та випробування техніки і технологій для сільськогосподарського

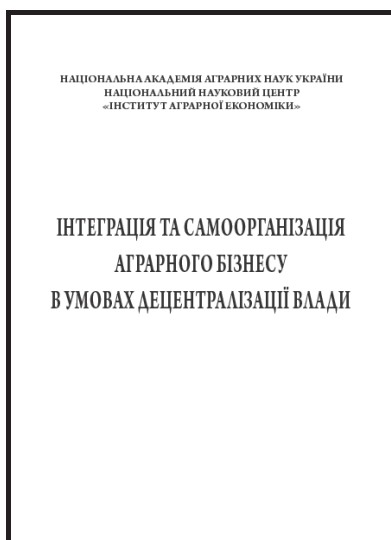
виробництва ім. Л. Погорілого; розробки Інституту садівництва НААН, Національного наукового центру «Інститут виноградарства і виноробства ім. В.Є.Таїрова», Інституту сільського господарства Полісся НААН; Міністерства регіонального розвитку та будівництва України, УкрНДІагропроекту, інших наукових і проектних установ; річні звіти сільськогосподарських підприємств та матеріали первинного обліку господарств; ціни на придбання засобів праці промислового виробництва та формування біологічних активів (продуктивної худоби, багаторічних насаджень); інші методичні, довідкові та нормативні матеріали.

Видання розраховане на працівників органів державного управління, науковців, фахівців сільського господарства, викладачів та аспірантів вищих навчальних закладів аграрної освіти.

*

Інтеграція та самоорганізація аграрного бізнесу в умовах децентралізації влади

Монографія / [Лупенко Ю.О., Кропивко М.Ф., Малік М.Й. та ін.]; за ред. М.Ф. Кропивка, В.В. Россохи. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2015. – 482 с.

Викладено результати наукових досліджень за напрямом науково-технічної програми 39 «Науково-методологічне забезпечення економічних засад конкурентоспроможного аграрного виробництва й розвитку сільських територій», опрацьованої колективом авторів у 2011–2015 рр. Обґрунтовано

теоретичні та методологічні засади організації й управління розвитком конкурентоспроможного соціально спрямованого агропромислового виробництва в умовах децентралізації влади та розвитку міжгосподарського й громадського самоврядування.

В Україні бурхливо розвиваються процеси демократизації, децентралізації державного управління, самоорганізації й саморегулювання діяльності в усіх сферах суспільного життя. В аграрному секторі країни ці реформаційні перетворення мають бути спрямовані на забезпечення розвитку конкурентоспроможного агропромислового виробництва як економічного підґрунтя розвитку сільських територіальних громад і сільських територій, поліпшення життєзабезпечення сільських жителів до рівня європейських соціальних стандартів. З огляду на посилення зв'язків із країнами ЄС основні реформаційні перетворення в АПК будуть зосереджені на розвитку інтеграційних процесів в організації агро-

промислового виробництва, передачі значної частини функцій і повноважень органів державного управління сільським господарством та сільськими територіями органам місцевого самоврядування й міжгосподарського управління, посиленні ролі громадських галузевих організацій у регулюванні агропродовольчих ринків.

За цих умов до аграрної економічної науки ставиться вимога щодо обґрунтування теоретико-методологічних підходів та наукового супроводу реформування організації й системи управління аграрним сектором для забезпечення комплексного соціально спрямованого розвитку сільського господарства та сільських територій.

Колективом авторів опрацьовано теоретичні й методологічні засади організації та управління розвитком конкурентоспроможного соціально спрямованого агропромислового виробництва в умовах децентралізації влади та розвитку міжгосподарського і громадського самоврядування. Основні теоретичні та прикладні результати проведених досліджень висвітлені у пропонованому науковому виданні.

Розрахована на науковців, управлінців державного, місцевого самоврядного, господарського і громадського рівнів управління розвитком агропромислового виробництва та сільських територій, викладачів, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів аграрної освіти.

* * *

Новини АПК

Розширення географії агроекспорту – важливе досягнення 2015 року

«2015 рік став роком втілення експортного потенціалу українського агросектору. Українські сільгоспвиробники постачають свою продукцію в понад 190 країн світу», – зазначив Міністр аграрної політики та продовольства України Олексій Павленко. «За його словами, у 2015 році Україні вдалося відкрити ринки 9 країн для понад 80 підприємств м'ясо-молочної галузі. Серед останніх досягнень – відкриття ринку ЄС для 10 компаній-виробників молочної продукції. З 10 січня 2016 року вони зможуть поставляти свою продукцію на європейський ринок.

Міністр наголосив, що розширення географії експорту – не єдине, чим може пишатися аграрна галузь за підсумками 2015 року. Серед значних досягнень цього року – підписання фінансової угоди (Проект «Основний кредит для аграрної галузі – Україна») з Європейським інвестиційним банком на 400 млн євро, реалізація якої дасть можливість залучити 400 млн євро на 12 років з 4-річним пільговим періодом для підтримки аграрного сектору України.

Крім того, Міністерство провело значну роботу в напрямі покращення інвестиційного та підприємницького клімату у вітчизняному АПК, зокрема розпочало дерегуляцію галузі. Метою дерегуляційних заходів стало не тільки зменшення адміністративного навантаження на підприємства, але і подолання корупційних ризиків, які традиційно культивуються в середовищі зайвих дозволів і обмежень з боку держави.

У 2015 році за сприяння Міністерства було скасовано 42 дозвільних документи в аграрній галузі і внесено понад 50 змін до законодавства. Результати відчули близько 40 тис. підприємств. Економічний ефект від дерегуляції, за оцінками бізнес-асоціацій, становить 12 млрд грн.

«Таким чином, попри всі негаразди завдяки напруженим зусиллям вітчизняного АПК за 2015 рік нам вдалося домогтися відчутних зрушень. Проте ми не збираємося зупинитися на досягнутому – заплановано подальше впровадження дерегуляційних заходів, роздержавлення ДП, продовження законотворчої роботи у євроінтеграційному напрямі», – наголосив очільник Міністерства.

Прес-служба Мінагрополітики України